

סריבו

(Sarajevo). בירת בוסנה (בוסניה)-הרצגובינה. ראשיתה היתה במאה ה-13, ושלטו בה ההונגרים, העות'מאנים והאוסטרו-הונגרים, ואחרי מלחמת-העולם הראשונה נכללה ביוגוסלביה. אחרי כיבוש יוגוסלביה בידי הגרמנים באפריל 1941 נכללה ס' בקרואטיה העצמאית.

יהודים התיישבו בס' במאה ה-15, והקהילה פרחת והיתה לאחת הקהילות הספרדיות החשובות באירופה. בס' היתה ישיבה, ולפני מלחמת-העולם השנייה היה בה סמינריון להכשרת 'חכמים' ומורים, יצאו בה עיתונים יהודיים, ומבניה נודע מבשר הציונות רבי יהודי חי אלקלעי. ערב כיבוש של יוגוסלביה ישבו בס' כ-9,000 יהודים, מהם כ-8,000 ספרדים וכ-1,000 אשכנזים, והיהודים היו כ-10% מכלל התושבים.

בעקבות כיבוש העיר בידי הגרמנים פרעו התושבים הקרואטים (שמרביתם היו מוסלמים) ביהודים, והרסו את בית-הכנסת הספרדי המפואר. כשאר יהודי קרואטיה נפגעו יהודי ס' מהחקיקה האנטי-יהודית שכללה נישול כלכלי, סימון, הגבלות תנועה ומגורים, מעצרים ספורדיים, פגיעות פיסיות והוצאות להורג במסגרת מעשי התגמול על מעשי חבלה מצד תנועת ההתנגדות.

בלילה שבין 3 בספטמבר 1941 ל-4 בו החלו גירושי המוני היהודים מס' למחנות הריכוז. כ-500 יהודים נשלחו למחנה קרושיצה (Krusica) ומשם הובלו הנשים והילדים ללובורגראד (Loborgrad) והגברים למחנה יסנובץ. בגל השילוחים השני בסוף אוקטובר 1941 גורשו כ-1,400 נפש ובגל השלישי והגדול, שנערך ב-17-18 בנובמבר, גורשו כ-3,000 נפש. מרבית הגברים הובלו ליסנובץ ונרצחו שם, והנשים והילדים הגיעו לבסוף למחנה ג'קובו (Djakovo) ובראשית 1942 הובלו משם ליסנובץ ונרצחו. עד ראשית 1942 חוסלה קהילת ס'. על מיבצע הגירוש פיקח נציג הס"ס בעיר שטורמבנפירר אלפרד היינריך, ופיקד עליו איש משטרת הביטחון של ה'אוסטשה' איוון טולי. הממונים מטעם הממשל על הקהילות היהודיות בעיר, השופטים סרצ'קו בויאס וברנקו מילאקוביץ', ניסו לשווא לפעול להצלת יהודי העיר ולהקלת סבלם.

כ-2,400 מיהודי ס' שרדו, מרביתם נמלטו אל איזור הכיבוש האיטלקי בקרואטיה, והאחרים ברחו אל הפרטיזנים ונטלו חלק במאבק לשחרור יוגוסלביה.

אחרי המלחמה חזרו לס' כ-1,400 יהודים. כעבור שנים מספר עלו כ-500 מהם לישראל. ב-1969 היו בס' כ-1,100 יהודים.